

Brukerutvalget sak 108-2021

Høring - Revisjon av regionale retningslinjer for honorering av brukerrepresentanter

Saksbehandler: Sissel Eidhammer
Dato dok: 02.11.2021
Møtedato: 10.11.2021
Vår ref: 2021/87

Vedlegg (t):

Vedlegg 2 Høring - Revisjon av regionale retningslinjer for honorering av brukerrepresentanter
Vedlegg 3 Utkast retningslinje for godtgjøring brukermedvirkere Helse Nord

Innstilling til vedtak:

1. Brukerutvalget er tilfreds med at innspillene fra Brukerutvalgets møte 12.05.2021 har blitt tatt med.
2. Brukerutvalget stiller seg bak de reviderte regionale retningslinjene for honorering av brukerrepresentanter

Bakgrunn:

Høring - Revisjon av regionale retningslinjer for honorering av brukerrepresentanter

Gjeldene «Retningslinjer for utbetaling av godtgjøring til medlemmer av Regionalt brukerutvalg i Helse Nord RHF, og brukerutvalg i HF-ene samt for brukerdeltagelse i prosjekt, prosesser og arrangement ledet av Helse Nord RHF og helseforetakene» ble vedtatt i 2012, og har i hovedsak vært uforandret siden.

Utkast til reviderte retningslinjer sendes til helseforetakene for en formell høring. Helse Nord RHF ber foretakene påse at berørte grupper som brukerutvalg, ungdomsråd og LMS-tjenester gis særlig anledning til å komme med tilbakemeldinger på utkastet.

Helse Nord ber foretakene komme med en samlet tilbakemelding, gjerne med konkrete og begrunnede forslag til endringer, innen 1. desember 2021.

NORDLANDSSYKEHUSET HF
Postboks 1480
8092 BODØ

Deres ref:

Vår ref:

2021/1021-1/232 /

Saksbehandler

Dato:

Bodø, 29.09.2021

Høring - revisjon av regionale retningslinjer for honorering av brukerrepresentanter

Gjeldene «retningslinjer for utbetaling av godtgjøring til medlemmer av Regionalt brukerutvalg i Helse Nord RHF, og brukerutvalg i HF-ene samt for brukerdeltagelse i prosjekt, prosesser og arrangement ledet av Helse Nord RHF og helseforetakene» ble vedtatt i 2012¹, og har i hovedsak vært uforandret siden.

Retningslinjen gjenspeiler ikke lenger det økende mangfoldet av prosesser med brukermedvirkning i helseforetakene, og retningslinjen blir nå gjennomgått. Revisjonen har derfor som formål å *videreutvikle systemet for godtgjørelser både på tjeneste og systemnivå, og godtgjørelsene skal harmoniseres*². I saksdokumentene til styresaken ble behovet for regionale retningslinjer også når det gjelder ungdomsråd og lærings- og mestringstjenester, spesifikt nevnt. Det er også behov for presisering på noen områder der forvaltningen av dagens retningslinjer ikke er ensartet i foretakene.

Lærings og mestringstjenester har ikke tidligere vært omfattet av regionale ordninger. Brukerrepresentantene som inngår i LMS-kurs omfattes i dag av lokale ordninger som i stor grad avviker fra eksisterende regionale retningslinjer for annen type brukermedvirkning.

I arbeidet med utkastet har Helse Nord RHF bedt ungdomsråd og brukerutvalg i foretakene, samt Regionalt brukerutvalg, om innspill til områder der dagens retningslinjer oppleves som uklare eller urimelige. Fagnettverk for lærings og mestringstjenester, samt sekretærene for brukerutvalgene har også gitt innspill til prosessen basert på erfaringer med dagens ordninger. Både brukerrepresentanter og ansatte har gitt uttrykk for at honorering i størst mulig grad bør styres av *regionale* retningslinjer, at man sikrer *rimelig* honorering av jobben som gjøres, samtidig som administrasjon av systemet holdes på et minimum både for brukerrepresentanter og administrativt personell.

¹ RHF styresak 140-2021 Regionalt brukerutvalg og brukerutvalg i helseforetakene – felles prinsipper for dekning av tapt arbeidsfortjeneste, ledsager tjeneste m.m.

² Jf. RHF styrets vedtak i sak 59/2020

Helse Nord RHF ønsker en nøktern honoreringspraksis, og har vektlagt at ordningen skal være enkel å administrere. Det er likevel sannsynlig at nye retningslinjer vil øke kostandene til brukermedvirkning i foretakene i varierende grad.

De viktigste endringene som foreslås er:

- Ungdomsrepresentanter tas inn i retningslinjen, og honoreres likt med andre brukerrepresentanter
- Lærings og mestrings tjenester tas inn i retningslinjen. Det foreslås å honorere brukere i LMS-kurs *pr oppdrag*. Siden disse tjenestene har vært lavt verdsatt tidligere, vil harmoniseringen bety en relativ stor økning i honorarene til denne gruppen brukerrepresentanter.
- Formell innføring av mulighet for et timelønnsystem ved oppdrag utover møtevirksomhet, f.eks. ved mye arbeid utenom faste møter
- Det åpnes for at foretakene kan gjøre avtale om andre honoreringsordninger, f.eks. for brukermedvirkning i forbedringsprosjekter med behov for mange, korte møter.
- Innføring av støtte til omsorgsforpliktelser til medlemmer i brukerutvalg, da slike forpliktelser i seg selv vil utgjøre viktig kompetanse for et brukerutvalg.

Utkast til reviderte retningslinjer sendes herved til helseforetakene for en formell høring. *Helse Nord RHF ber foretakene påse at berørte grupper som brukerutvalg, ungdomsråd og LMS-tjenester gis særlig anledning til å komme med tilbakemeldinger på utkastet.*

Vi ber foretakene komme med en samlet tilbakemelding, gjerne med konkrete og begrunnede forslag til endringer, innen 1. desember 2021.

Vennlig hilsen

Hilde Normann
konsulent

Dokumentet er elektronisk godkjent og kan derfor være uten signatur.

Vedlegg:

- 1 Utkast_ retningslinje for godtgjøring

UNIVERSITETSSYKEHUSET NORD-NORGE HF
NORDLANDSSYKEHUSET HF
FINNMARKSSYKEHUSET HF
HELGELANDSSYKEHUSET HF
SYKEHUSAPOTEK NORD HF

Innhold

0. Endringer siden forrige versjon	1
1. Hensikt.....	1
2. Omfang	2
3. Grunnlagsinformasjon	2
4. Årlig godtgjørelse	3
5. Møtehonorerer	3
6. Foredrag/innlegg på konferanser	4
7. Reise- og kostgodtgjørelse	4
8. Andre legitimerede utgifter	4
8.1 Tapt arbeidsfortjeneste	4
8.2 Andre legitimerede utgifter	4
9. Lærings- og mestringstjenester	5
10. Administrasjon.....	5
10.1 Dokumentasjonskrav	5
11. Generelt.....	6
12. Revisjon	6
13. Referanser	7

0. Endringer siden forrige versjon

Retningslinjen erstatter retningslinjene vedtatt i RHF styresak 140-2012 Regionalt brukerutvalg og brukerutvalg i helseforetakene – felles prinsipper for dekning av tapt arbeidsfortjeneste, ledsagertjeneste m.m.

Retningslinjen er betydelig omarbeidet og utdypet. Blant annet tas honorering av ungdomsråd, og honorering av brukerrepresentanter i Lærings og mestringstjenesten inn i retningslinjen.

1. Hensikt

Retningslinjen skal

- Klargjøre hvilken aktivitet som utløser honorar/lønn.
- Sikre rimelig honorering av brukerrepresentanter som utfører arbeid for helseforetakene
- Bidra til et system for lønn og kompensasjon som er enkelt å administrere for brukerrepresentanter og helseforetak
- Bidra til god økonomistyring
- Samsvare med alminnelige prinsipper for godtgjørelse av verv i offentlig sektor.

Helse Nord RHF ønsker ikke at honoreringsordningen skal undergrave brukermedvirkning som først og fremst idealistisk motivert. Honoreringsordningen bør i seg selv fremstå verken som et insentiv eller et hinder for at brukerrepresentanter tar på seg oppdrag.

2. Omfang

- a) Retningslinjen gjelder godtgjørelse av medlemmer av Regionalt brukerutvalg, brukerutvalg og ungdomsråd¹ (heretter samlet kalt brukerutvalg) i Helse Nord. Enkelte bestemmelser gjelder kun medlemmer i *brukerutvalg*. Dette er da eksplisitt benevnt.
- b) Retningslinjen gjelder oppdrag som er forankret via brukerutvalgene, og i perioden som er spesifisert i oppnevningen.
- c) Prinsippene for *møtehonorerer* og *reise- og kostgodtgjørelse* gjelder brukerrepresentanter som er oppnevnt av brukerutvalgene, og som ikke honoreres av andre foretak eller av eksterne parter².
- d) Honorering av LMS kurs beskrives i kapittel 9. Prinsippene om *reisegodtgjørelse* gjelder også brukerrepresentanter som deltar i planlegging og gjennomføring av lærings- og mestringskurs via LMS-sentrene.
- e) Det enkelte foretak kan ha tilleggsordninger som ikke beskrives i de regionale retningslinjene.
- f) Brukermedvirkning i *forskning* dekkes av egne retningslinjer (se referanser).

3. Grunnlagsinformasjon

Brukerrepresentantenes erfaringskompetanse skal honoreres, er likeverdig med helsefaglig og administrativ kompetanse, og er relevant på alle nivå i helsetjenesten³. I 2012 vedtok styret i Helse Nord RHF prinsippet om lik godtgjørelse til brukerutvalgene i Helse Nord RHF og alle underliggende helseforetak⁴.

Utgifter til reise og opphold, samt dekning av tapt arbeidsfortjenesten dekkes i hovedsak etter vanlige regler/ statens regulativ⁵. Statens personalhåndbok er derfor et utgangspunkt for retningslinjene. Ved avvik mellom statens satser og retningslinjen, så gjelder statens satser.

Som skattepliktig inntekt anses enhver fordel vunnet ved arbeid, kapital eller virksomhet⁶. Godtgjørelse dreier seg om honorar for tid i møter og refusjon av kostnader brukerrepresentantene har i sitt verv. Honorar utløser ikke grunnlag for feriepenge og er ikke pensjonsgivende. Godtgjørelse er personlig, og kan ikke utbetales til firma, kontorfellesskap eller organisasjoner⁷.

Lærings- og mestringscenteret (LMS) er helseforetakets helsepedagogiske ressurscenter, og arrangerer diagnosespesifikke lærings- og mestringskurs for pasienter og pårørende. Erfarne pasienter er med i planlegging og gjennomføring av opplæringen, og deres erfaringer med å leve med sykdom/funksjonsnedsettelse anvendes i læringsprosessen. LMS-enes pedagogiske ansvar innebærer også å veilede og støtte pasientene som innehar denne rollen.

Godtgjørelsens størrelse bestemmes av Helse Nord RHF's styre/foretaksmøtet. Det er etablert praksis at godtgjørelse og honorarer til brukerutvalgene i Helse Nord justeres i tråd med Helse- og

¹ Administrerende direktør i Helse Nord RHF besluttet i LG 24082021, sak 275-2021 ungdomsrepresentanter i Helse Nord skal avlønnes likt som andre brukerrepresentanter.

² F.eks. vil enkelte interregionale oppnevninger honoreres av den eksterne oppdragsgiveren.

³ I: «Felles retningslinjer og enhetlig praksis for brukermedvirkning på systemnivå», vedtatt av Helse Nord's styre i sak 15-2017

⁴ Styresak 21-2012 Godtgjørelse til brukerutvalgene i Helse Nord RHF og alle underliggende helseforetak

⁵ Hentet fra sak 22/2002 Etableringer av brukerutvalg i Helse Nord RHF

⁶ Lov om skatt av formue og inntekt §5-1 (1).

⁷ Statens personalhåndbok kap 10.14.2 II Utbetaling av godtgjørelse, samt uttalelse fra Helse Nord RHF (JP 2020/963-16)

omsorgsdepartementets justering av styregodtgjørelsen i Helse Nord RHF⁸. Justeringen gjelder fra 1. januar samme år, og etterbetales.

Ved tvil om hvordan retningslinjen skal tolkes, skal brukerrepresentanter ta opp saken med eget foretak i forkant av et ev honorarkrav for å avklare hva som dekkes/ikke dekkes.

4. Årlig godtgjørelse

Brukerutvalgets leder, nestleder samt medlemmer av et eventuelt arbeidsutvalg mottar en årlig godtgjørelse. Størrelsen på godtgjøringen bestemmes av styret i Helse Nord RHF.

Årlig godtgjørelse er ment som kompensasjon for merutgifter til kontorarbeid (telefon, PC, etc.), ekstra arbeid mellom faste møter og samordning i utvalget. Foretaket kan bestemme at årlig godtgjørelse etterbetales, f.eks. tertialvis.

5. Møtehonorerer

- a) Brukerrepresentanter i, eller utnevnt av, brukerutvalget kan kreve møtehonorar for møter som følger av vervet.
- b) Honoraret dekker også forberedelse og etterarbeid i forbindelse med møter, *dersom ikke annet er avtalt på forhånd*. For oppdrag med særlig stor arbeidsbelastning i form av for- eller etterarbeid (f.eks. tildelingsutvalg) kan brukerrepresentanter etter forhåndsavtale kreve timelønn for *inntil* 4 timer for- og etterarbeid i tillegg til ordinært honorar. Dersom slike avtale ikke beskrives i en utnevningssak, må signert avtale om timelønn legges ved honorarkravet. Avtalen skal da signeres av det aktuelle prosjektet/ utvalgets leder. Timelønn følger satsene i Statens personalhåndbok⁹.
- c) For et fysisk møte utbetales et fast honorar. For digitale møter og telefonmøter utbetales en sum for møter med en planlagt varighet på inntil 2,5 timer, en annen for møter med en planlagt varighet på over 2,5 timer¹⁰. Møtetiden dokumenteres ved innkallingen.
- d) Avvikles to eller flere møter samme dag, godtgjøres dette som ett møte. Avvikles et møte over to dager, godtgjøres dette som to møter.
- e) Foretaket kan gjøre avtale om andre honoreringsordninger, f.eks. en fast sum for alle møter i en gitt periode. Dette kan være aktuelt i prosjekter med mange korte møter over relativt kort periode. Slik avtale skal fortrinnsvis redegjøres for i oppnevningssaken, og baseres på et anslått timeforbruk med ordinær timelønn.
- f) Honorar er en rettighet, men ikke en plikt. Brukerrepresentanter som unnlater å sende honorarkrav, avstår fra honorar. Brukerrepresentanter kan kreve lavere honorar enn det de har rett på. Honorarkrav foreldes etter 3 år

⁸ Siste RHF styresak for justering da rutinen ble skrevet, er styresak 59-2020 Godtgjørelse til brukerutvalgene i Helse Nord RHF og alle helseforetakene i Helse Nord. Behandlet i foretaksmøtene i mai 2020.

⁹ Pkt 10-14-2 Godtgjørelse til leder, medlemmer og sekretærer i statlige utvalg. Pr 1.1.2021 utbetales kr 486,- pr time for møteforberedelser.

¹⁰ Differensiert godtgjørelse for fysiske møter og telefon/videomøter ble innført i 2016: Styresak 44-2016 Godtgjørelse til brukerutvalgene i Helse Nord RHF og alle underliggende helseforetak

6. Foredrag/innlegg på konferanser

Deltagelse på møter og konferanser hvor utgifter til reise, diett og/eller konferanseavgift påløper, skal godkjennes på forhånd av foretaket. Det utbetales i utgangspunktet ikke honorar for deltakelse på kurs/konferanse.

Dersom brukerrepresentanten inviteres til å holde innlegg, skal reiseutgifter og honorar primært dekkes av arrangør. Eksterne arrangører kan ha andre retningslinjer enn de som gjelder for Helse Nord.

Foredrag/innlegg på konferanser kan godtgjøres ihht program. Forberedelse av originalforedrag kan honoreres med inntil 4 timers forberedelse. Dersom foredraget er holdt tidligere, kan representanten kreve 1 time forberedelse. Avtaler om godtgjørelse til foredrag skal inngås før oppdraget aksepteres.

7. Reise- og kostgodtgjørelse

Brukerrepresentanter gis skys- og kostgodtgjørelse samt nattillegg tilsvarende statens reiseregulativ. Reiser gjennomføres på den for oppdragsgiver billigste måte. Offentlig transportmiddel benyttes der det er hensiktsmessig. Medlemmene gis alminnelig samtykke til å bruke egen bil innenfor regionen på reiser i forbindelse med vervet etter regulativets sats. Det skal samkjøres i størst mulig grad.

8. Andre legitimerte utgifter

8.1 *Tapt arbeidsfortjeneste*

Dersom deltakelsen i utvalget medfører tapt arbeidsinntekt for representanten, kan foretaket i det enkelte tilfelle samtykke i at det gis erstatning. Refusjonen følger statens satser. Fra 1. januar 2021 er veiledende satser henholdsvis kr 2 133,- per dag ved dokumentert tap og kr 857,- ved sannsynliggjort tap.

Lønnsnettakere

Som dokumentasjon godkjennes erklæring fra arbeidsgiver for trekk i lønn for fast eller planlagt arbeid. Det kan avtales med arbeidsgiver at denne utbetaler ordinær lønn mot refusjon av dagsats for foretaket.

Selvstendig næringsdrivende

Foretaket refunderer dokumentert reelt tap i inntekt i henhold til statens satser. Budsjettansvarlig for brukerutvalget skal godkjenne fremlagt dokumentasjon for tapt arbeidsfortjeneste. Tapt arbeidsinntekt i privat virksomhet som ikke dokumenteres, men som kan synliggjøres, kan dekkes med inntil kr 857,- pr dag.

8.2 *Andre legitimerte utgifter*

Utgifter til nødvendig ledsager og tolk dekkes når dette er et dokumentert behov og ikke dekkes av andre offentlige instanser. Foretaket skal godkjenne ordningen i forkant.

Det er ønskelig at mennesker med store omsorgsforpliktelser er representert i brukerutvalgene. Medlemmer i brukerutvalg som har omsorgsforpliktelser for barn til og med 12 år, funksjonshemmede barn, eldre eller uføre, kan få dekket sannsynliggjorte utgifter som skyldes omsorgsforpliktelser, med inntil kr 500,- pr. døgn. Ordningen er begrenset til 14 døgn pr. år, for

eneforsørgere 20 døgn pr. år. Det forutsettes at forpliktelsen ellers ville ha hindret representanten i å delta¹¹).

9. Lærings- og mestringstjenester

Deltakelse i utvikling og gjennomføring av lærings- og mestringskurs har oppdragsbasert honorering.

<i>Honorar gis som:</i>	<i>maksum:</i>
Kurshonorar LMS¹²: planlegging, gjennomføring og evaluering av lærings- og mestringskurs	4000 kr
Tilleggshonorar LMS Kan utbetales for <i>ekstraordinær innsats eller arbeidsbelastning</i> . LMS-rådgiver bestemmer om tilleggshonorar skal tilbys etter skjønnsmessig vurdering, grunnet f.eks. i: <ul style="list-style-type: none"> • Ny brukerrepresentant med behov for mer oppfølging • Utvikling av helt nytt kurs • Innføring av nye pedagogiske prinsipper/virkemidler • Filming eller annen mangfoldiggjøring av brukerens bidrag • Brukerrepresentanten tilhører en sårbar pasientgruppe med <i>særlig</i> behov for støtte og veiledning 	1000 kr

Reiseutgifter + andre utgifter dekkes etter ordinære retningslinjer (se kap 7).

Honorar utbetales kun etter honorarkrav, etter vanlige retningslinjer. Brukerrepresentanter kan om de ønsker kreve lavere honorar enn makssum.

Fagnettverket for lærings- og mestringstjenester kan ved behov utdype hvordan retningslinjene skal forstås, for å sikre mest mulig ensartet regional praksis.

Justering av honorar til LMS tjenester gjøres etter samme nøkkel som justering av møtegodtgjørelse til brukerutvalgenes medlemmer (avrundes til nærmeste hundre kroner)

10. Administrasjon

Foretaket bør lage rutiner for honorering av brukerrepresentanter som er enkle å praktisere både for brukerrepresentanter og for de som skal forvalte ordningen. Informasjon om ordningen bør være lett tilgjengelig (f.eks. på foretakets nettside).

10.1 Dokumentasjonskrav

Honorar utbetales mot honorarkrav med godkjente bilag etter nærmere spesifisering. I honorarkravet skal møtets dato og varighet fremgå. Bilag er f. eks møteinnkallinger, samt ev avtaler

¹¹ Det er en forutsetning at det foreligger et reelt omsorgsbehov. Arbeidsgiver kan kreve at behovet for omsorg dokumenteres. Godtgjørelse utbetales ikke når barnepasser er en person som normalt har omsorgsforpliktelser for barnet. Ordningen tilsvarer særavtale om permisjon og økonomiske vilkår ved etter- og videreutdanning, kurs mv., § 8. i Statens personalhåndbok.

¹² Honoraret baser seg på, men er ikke identisk med, anslått tidsbruk LMS kurs (4 timer felles planlegging, forberedelse og gjennomføring av eget innlegg, samt etterarbeid/evaluering), og på brukerutvalgenes møtegodtgjørelse.

om deltakelse eller ekstra timelønn. Kreves refusjon av kostnader skal dokumentasjon vedlegges som bilag. Unntak er eksempelvis bompenger og piggdekkavgift.

11. Generelt

Administrative rutiner knyttet til honorering og refusjon for brukerrepresentanter bør organiseres i hvert enkelt foretak på en måte som gjør det enkelt å forstå og håndtere. Honoreringsordningen kan med fordel sentraliseres. Dersom brukerrepresentanter gis en forenklet ansettelse, kan utbetaling skje gjennom det ordinære lønssystemet. God informasjon om honorarer og reiseregninger må være lett tilgjengelig, fortrinnsvis på foretakets nettside.

- Møtegodtgjørelse utbetales ikke ved sykdom eller annet fravær
- Ved avlysning av planlagte møter gis det som utgangspunkt ikke honorar
- Refusjonskrav sendes helst fortløpende. Merk at refusjonskrav foreldes etter tre år¹³
- Kostnader til bruk av telefon/internett mv godtgjøres ikke særskilt
- Mottagere av godtgjørelse for møter og reiser som får trygdeytelser, er selv ansvarlig for å opptre i samsvar med NAV sitt regelverk
- Mottagere av godtgjørelse er selv ansvarlig for å sette seg inn i retningslinjen for godtgjørelse og i forkant søke nødvendige avklaringer

12. Revisjon

Foretakene skal høres ved større revisjon av de regionale retningslinjene. Brukerutvalg, ungdomsråd og lærings- og mestringstjenester høres særskilt med tanke på sin opplevelse av gjeldende regler og praksis. Retningslinjen vedtas av Helse Nord RHF's styre, og behandles i foretaksmøtet.

Behandlet av:	Saksnr/ tittel:	Dato:
Styret Helse Nord RHF		
Foretaksmøtet		
Saksnr elemens	2021/963 (elementsbase før 1. sept 2021) 2021/ 1021 (elementsbase e. 1. sept 2021)	

¹³ Jf foreldelsesloven § 2

13. Referanser

- <https://helse-nord.no/forskning-og-innovasjon/brukermedvirkning-i-forskning>
- [Styresak 140-2012](#) Regionalt Brukerutvalg og brukerutvalg i helseforetakene – felles prinsipper for dekning av tapt arbeidsfortjeneste, ledsagertjeneste m. m.
- [Styresak 59-2020](#) Godtgjørelse til brukerutvalgene i Helse Nord RHF og alle helseforetakene i Helse Nord
- Statens personalhåndbok – 10.14 Styrer råd og utvalg – diverse bestemmelser
- [RHF Styresak 15-2017](#) Felles retningslinjer og enhetlig praksis for brukermedvirkning på systemnivå
- Helse Nord's reiseregulativ
- Statens satser for reise og kost innenlands <https://arbeidsgiver.difi.no/lonn-goder-og-reise/reise-og-satser/statens-satser-innenlands>
- <https://helse-nord.no/forskning-og-innovasjon/brukermedvirkning-i-forskning>

UTKAST